

**Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
Nadleśnictwo Węgierska Górka**

Zn.spr. Z-71-56/2012

052
W P Ł Y N Ę Ł O
URZĄD GMINY w Węgierskiej Górcie
Węgierska Górka 2012-05-21
SEKRETARIAT

**Wojt Gminy Węgierska Górka
ul. Zielona
34-350 Węgierska Górka**

05 -06- 2012

liczba załączników
podpis *Bejny*
L. dz.

Szanowni Państwo.

Zagrożenie trwałości drzewostanów świerkowych w Beskidzie Śląskim i Żywieckim nie jest zjawiskiem lokalnym. Wcześniej w latach 80-tych ubiegłego wieku podobna klęska dotknęła świerczyny w Górach Izerskich i Karkonoszach.

Przyczyn tego stanu upatruje się w zaszłościach historycznych; w intensywnym karczowaniu i wypalaniu lasów pod rozwijające się osadnictwo i rolnictwo w XVI w., w rozwoju hutnictwa i górnictwa i ogromnym popycie na drewno kopalniakowe i budulcowe w XIX w., a w konsekwencji wprowadzeniu monokultur świerkowych - głównie obcego pochodzenia (przeważnie z południa Europy), na żyznych siedliskach lasów i lasów mieszanych, gdzie dominującymi gatunkami powinny być buk i jodła.

Ponadto, rozwój przemysłu w drugiej połowie XX w. w regionie i na obszarze północnych Moraw przyczynił się do tego, iż od kilku dziesięcioleci lasy tego regionu rosną w warunkach ciągłego stresu antropogenicznego (wywołanego przez człowieka), podlegając z różnym natężeniem destrukcyjnym zmianom. Jednym z długofalowych skutków oddziaływania emisji przemysłowych było obserwowane w latach 60-tych XX w. ustąpienie świerka z lasów wokół aglomeracji górnośląskiej i objęcie w latach 70/80-tych XX w. procesem rozpadu świerczyny w Beskidzie Małym i Śląskim, a obecnie i w Żywieckim. Skutkiem emisji jest akumulacja w glebie związków toksycznych (siarka, azot, wapń, magnez, cynk, ołów, kadm i glin), a w konsekwencji, zmiana właściwości fizyko-chemicznych i biologicznych gleb, co doprowadziło do dysfunkcji procesów fizjologicznych drzew. W następstwie doszło do obniżenia stanu zdrowotnego drzew, zwiększenia ich podatności na choroby grzybowe i ataki szkodliwych owadów. W sposób szczególny negatywnie na kondycję lasów wpływa grzyb (opieńka ciemna). Opieńka należy do czynników biotycznych, które bardzo dynamicznie reagują na wszelkie zdrowotne perturbacje drzew. Choroba opieńkowa obejmuje aktualnie swoim zasięgiem większość świerczyn górskich.

Obecnie na stan zdrowotny i sanitarny lasu coraz częściej istotny wpływ mają czynniki klimatyczne, takie jak susze, powodzie i huragany. Wspólne oddziaływanie niekorzystnych czynników biotycznych i abiotycznych powoduje szkody przybierające obecnie w Beskidach rozmiar klęski ekologicznej. W listopadzie 2004 roku huraganowe wiatry wyrządziły szkody w drzewostanach, wyrwoceniu bądź złamaniu uległy drzewa o masie ponad 710 tys. m³, a szkody o charakterze powierzchniowym objęły ponad 850 ha lasu, głównie w Nadleśnictwach Węgierska Górka, Ujsoły i Wisła. W styczniu 2007 r. lasy RDLP Katowice (w tym nadleśnictwo Węgierska Górka) ponownie ucierpiały od huraganowego wiatru.

Natomiast w roku 2006 zanotowano trwającą wiele tygodni letnią suszę połączoną z wysokimi temperaturami, wywołany nią dotkliwy stres hydro-termiczny wpłynął bardzo niekorzystnie na stan zdrowotny drzew. Najbardziej ucierpiały świerczyny górskie, szczególnie w Beskidzie Śląskim i Żywieckim, gdzie doszło do ponownego uaktywnienia się choroby opieńkowej. W przypadku świerka, silnie zredukowane, wrażliwe na brak wody systemy korzeniowe zostały szybko opanowywane przez grzyby i do śmierci drzew dochodziło często

nawet bez udziału szkodników wtórnych. Obserwowano także zamieranie świerków bez udziału opieńki i szkodników wtórnych, co było skutkiem suszy fizjologicznej. W związku z tym, że sytuacja zdrowotna świerczyn górskich uległa w lipcu 2006 roku dramatycznemu pogorszeniu, nadleśnictwa beskidzkie zmuszone zostały do uruchomienia nadzwyczajnych działań ratowniczych, by ograniczyć obserwowany równolegle w wielu drzewostanach gradacyjny rozród najgroźniejszego szkodnika wtórnego świerka- kornika drukarza, odpowiedzialnego za „dobijanie” osłabionych drzew.

W efekcie nakładania się na siebie niekorzystnych czynników doszło na znacznym obszarze, Beskidu Śląskiego i Żywieckiego, do rozpadu ekosystemu i likwidacji lasu jako formacji roślinnej.

Odbudowa biocenoz leśnych, w tym ich dominującego składnika, - drzewostanu i przywracanie im potencjału produkcyjnego oraz zdolności do należytego pełnienia różnorodnych funkcji pozaprodukcyjnych jest procesem długotrwałym i kosztownym.

Wyraźne przejawy kłęski i zagrożenie lasów w skali ponadregionalnej stały się powodem podjęcia na początku I dekady XXI w., działań zmierzających do ograniczenia i zminimalizowania niekorzystnego zjawiska. W 2003 roku leśnicy z Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach przedstawili wraz z naukowcami program ratowania beskidzkich drzewostanów p.n. „Program dla Beskidów” - program badań, monitoringu i działań ratunkowych. Potrzeba stworzenia programu wynikła z troski o zapewnienie trwałości i ciągłości występowania lasów o dużych walorach przyrodniczych (Nadleśnictwo wchodzi w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego Lasy Beskidu Śląskiego) oraz niedopuszczenia do wystąpienia kłęski na miarę Gór Izerskich. „Program dla Beskidów” posiada strategiczne znaczenie dla Województwa Śląskiego i Małopolskiego z uwagi na rolę lasów beskidzkich w kształtowaniu krajobrazu, ochronie środowiska oraz w zagospodarowaniu turystycznym regionu. Pełnienie osłony naukowej działań podejmowanych w ramach strategii, powierzone zostało zespołowi kierowanemu przez *prof. dr inż. A. Kolka* z Instytutu Badawczego Leśnictwa.

Stan zagrożenia lasów beskidzkich i ich zamieranie stały się również przyczynkiem do podjęcia badań naukowych mających na celu m.in. określenie sposobów przeciwdziałania utracie ciągłości i trwałości lasów w Beskidach. Naukowcy Wydziału Leśnego Uniwersytetu Rolniczego na zlecenie RDLP w Katowicach podjęli zadanie badawcze w projekcie „*Doskonalenie rewitalizacji siedlisk i przebudowy drzewostanów górskich w RDLP Katowice z uwzględnieniem poprawy stosunków wodnych i selekcji genetycznej drzew*” pod kierunkiem koordynatora *dr inż. Józefa Barszcza*. W opracowaniu (opublikowanym w 2005r) zawarto problemy stabilności zniekształconych świerczyn beskidzkich i ich siedlisk, analizowane pod kątem zagadnień ekologiczno-hodowlanych, hydrologicznych, genetycznych i selekcyjnych, dendrochronologicznych, gleboznawczych, siedliskoznawczych i mikrobiologicznych, oraz potrzeby opracowania sposobów postępowania zmierzających do przywrócenia równowagi w ekosystemach leśnych, głównie poprzez przebudowę drzewostanów.

Ponadto, prowadzone były badania pod kierunkiem *prof. dr hab. Andrzeja Jaworskiego* *Postępowanie hodowlane w warunkach kłęskowego rozpadu świerczyn w Beskidzie Śląskim i Żywieckim* UR Kraków 2007. Tematy badawcze prowadzone są także przez Instytut Badawczy Leśnictwa Zakład Gospodarki Leśnej Regionów Górskich pod kierunkiem *prof. dr hab. S. Niemtura*.

W Nadleśnictwie zostały wytypowane 3 powierzchnie tzw. powierzchnie referencyjne, na których *dr hab. J. Lesiński* z Wydziału Leśnego UR w Krakowie prowadzi badania z zakresu odnawiania powierzchni pokłęskowych, obserwacji zachodzących zmian i procesów. Powierzchnie położone są: jedna w rejonie Romanki, druga w rejonie Rysianki i Lipowskiej w Beskidzie Żywieckim trzecia wspólna z Nadleśnictwem Wisła w rejonie Baraniej Góry w Beskidzie Śląskim.

Bieżąca sytuacja w lasach beskidzkich przedstawiana jest na konferencjach resortowych organizowanych przez RDLP w Katowicach i DGLP. Uczestnikami konferencji często są też leśnicy ze Słowacji, którzy podobne problemy z zamieraniem świerczyn mają obecnie

Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Węgierska Górka

w swoich lasach. Wyniki badań, prezentacje, materiały z konferencji i seminariów zamieszczane są na stronie internetowej Lasów Państwowych.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat przy udziale wielotysięcznej rzeszy pracowników firm świadczących usługi na rzecz lasów, prowadzimy intensywne prace związane z usuwaniem posuszu, czyli drzew martwych i zamierających, oraz przebudową składu gatunkowego, poprzez wprowadzanie młodego pokolenia lasu o składzie gatunkowym dostosowanym do istniejących siedlisk leśnych.

Rozmiar zagrożenia który był wynikiem opanowania drzew i drzewostanów przez kornika drukarza obrazuje pozyskanie posuszu w wysokości blisko 900 tys. m³ grubizny. W celu zwalczania gradacji kornika, w tym okresie wyznaczono blisko 200 tys. sztuk drzew zasiedlonych tak zwanych „trocinowych”, wystawiono 1,5 tys. pułapek klasycznych i 8,8 tys. pułapek feromonowych w które odłowiono ponad 132,5 mln szt chrząszczy kornika, ponadto poza strefę zagrożenia wywieziono 266.2 tys. m³ drewna zasiedlonego i okorowano 51 tys. m³.

Przytoczone wyżej działania, głównie pozyskanie dużych mas stawały przed Nami konieczność prowadzenie intensywnych odnowień na powierzchni ponad 3.5 tys. ha.

Od 2007 roku na powierzchniach odnawianych w rozmiarze około 350 ha rocznie, (w leśnictwach położonych na terenie Gminy Węgierska Górka powierzchnia odnowień wynosi około 70 ha rocznie) wysadzanych jest ponad 2 mln szt sadzonek i są to w większości sadzonki z zakrytym systemem korzeniowym, mikoryzowane, wyhodowane z nasion zebranych w rodzimych drzewostanach nasiennych. Tak przygotowany materiał sadzeniowy daje duże szanse na wyhodowanie odpornych drzewostanów dobrze retencjonujących wodę, czyli spełniających funkcję wodo i glebochroną.

Aby móc płynnie realizować odnowienia lasu, w latach 2008-2012 przeorientowano i unowocześniono produkcję szkółkarską nakierowując na potrzeby obecne i przyszłe Nadleśnictwa.

Na terenach lasów prywatnych, gminnych, parafialnych i innych własności, pod nadzorem pracowników Nadleśnictwa, prowadzona jest wymuszona stanem zdrowotnym przebudowa drzewostanów na dużych powierzchniach. Proces ten realizowany jest zarówno poprzez cięcia rębne oraz cięcia trzebieżowe (trzebieże przekształceniowe) w młodszych drzewostanach. Jednak wszelkie prace związane z pozyskaniem drewna czy prace z zakresu hodowli lasu mogą być wykonywane na podstawie stosownych decyzji przygotowanych przez w/w pracowników i zatwierdzonych przez Nadleśniczego. Również i w tych lasach rokrocznie prowadzone są nasadzenia młodego pokolenia lasu.

Działania te wspomagane są przez Lasy Państwowe poprzez:

- przygotowanie i udostępnienie odpowiedniej ilości materiału sadzeniowego,
- sporządzanie planów zalesień,
- częściowe finansowanie z Funduszu Leśnego wartości materiału odnowieniowego.

Dynamicznie prowadzone prace związane z pozyskaniem i wywozem drewna posuszowego, w głównej mierze zasiedlonego nie mogły obyć się bez negatywnego wpływu na istniejącą sieć dróg leśnych stokowych i dolinowych.

Od 2008 roku Nadleśnictwo Węgierska Górka przystąpiło do odbudowy zniszczonych i wyeksploatowanych dróg i towarzyszącej infrastruktury. Na etapie założeń projektowych przyjęto, że remontowane odcinki dróg mają zaspokoić potrzeby Lasów Państwowych i spełniać wymogi dróg leśnych o parametrach dopuszczających ruch dla zestawów wysokotonażowych, przy jednoczesnym spełnieniu oczekiwań społeczności lokalnych mieszkających na licznie występujących w terenach górskich, przysiółkach i enklawach.

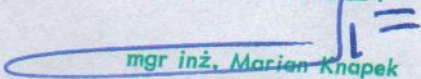
Na bazie w/w założeń został zbudowany plan działań naprawczych i począwszy od 2008 roku łączna długość wyremontowanych, odcinków dróg to 52,2 km dróg o nawierzchni ulepszonej (bitumicznej) i 80 km dróg stokowych w nawierzchni tłuczniowej. W tym tylko na terenie Gminy Węgierska Górka 22,6 km dróg.

Jednocześnie możemy oświadczyć, że na koniec 2011 roku, udało się uporać ze skutkami klęski powodzi jaka dotknęła trzykrotnie teren Żywiecczyny w 2010 roku nie omijając terenów leśnych administrowanych przez Nadleśnictwo Węgierska Górka.

Kończąc pragnę podkreślić i zapewnić, że dobro naszych lasów i dobro całej przyrody w naszym codziennym działaniu wysuwa się zawsze na pierwszy plan. Czynimy i czynić będziemy wszystko, by dla następnych pokoleń zachować jak największy zasób otaczającej nas przyrody ożywionej i nieożywionej, przy jednoczesnym racjonalnym i zrównoważonym korzystaniu z zasobów leśnych, takich jak w pełni odnawialny surowiec drzewny, pozyskiwany w celu zaspokojenia potrzeb gospodarki i potrzeb bytowych społeczności lokalnych, jednocześnie kreując wiele miejsc pracy dla mieszkańców okolicznych gmin

Darz Bór.

NADLEŚNIOZY

mgr inż. Marian Knapik